

Risicovol spel

Het recht op risico, voor veerkracht en autonomie van het kind

ONDERZOEKER: *Martin van Rooijen • Universiteit voor Humanistiek*

PROFESSIONAL: *Tilly Kuiper • KION Kinderopvang*

MODERATOR: *Simone den Hollander • Sardes*

CONGRES 2022

Wetenschap ontmoet praktijk

28 September

**Expertisecentrum
Kinderopvang**
Pedagogische kwaliteit

Het recht op risico, voor veerkracht en autonomie van het kind

*Congres Wetenschap ontmoet praktijk
Expertisecentrum Kinderopvang
28 september 2022*

*Martin van Rooijen, Universiteit voor
Humanistiek*

Tilly Kuijper, KION Kinderopvang

Moderator: Simone den Hollander, Sardes

Playground equipment in the year 1900

Verboden tijdens het buitenspelen

- Leerlingen van de Mariaschool in Reutum mogen tijdens het speelkwartier niet meer stappen op de zogenoemde **space scooter** (2014).
- ‘... het **ijsbaan** glijden eigenlijk verboden was op deze school. “Hoezo”, vroeg ik. “Nou, ze kunnen vallen en dat is gevaarlijk” (Facebook, 2015)
- School verbiedt **handstand** tijdens pauze (GB, 2015)
- Canadian School Bans Cartwheeling (**radslag**), Because We Can't Be Too Careful (2017)
- Geen **springtouwen**, op verzoek ouders (2016)
- Niet uit het zicht **verstoppertje** (2017)

Risicovol spelen, perspectief van het kind

- Het zoekt van nature de onzekerheid en onvoorspelbaarheid op
- Kans is op bezering en dat weet het
- Het is spannend én plezierig, daarom juist aantrekkelijk
- Nieuwe ervaringen waarbij het kind de grenzen opzoekt en verlegt
- Eigen keuze van het kind

Risicovol spelen, perspectief van de pedagogisch professional

- tegemoetkomen aan de behoefte aan risico en uitdaging van kinderen
- door te faciliteren en te ondersteunen
- door vertrouwen te bieden ervaart het kind de vrijheid om de eigen grenzen te verkennen en zelf keuzes te mogen maken

De meerwaarde van risico

- Versterken risico-competentie om zichzelf te beschermen (Lavrysen et al., 2017)
- Stimuleert de veerkracht en weerbaarheid (Gill, 2007)
- Vergroot het zelfvertrouwen (Lester & Russel, 2008)
- vergroot creativiteit, leert kinderen hun grenzen verkennen en hun kwaliteiten ontdekken (Tovey, 2011)
- komt ten goede aan hun toekomstig leven als een autonome en competente volwassene (Ungar, 2007/2008).
- Angststoornissen komen meer voor bij kinderen die niet geleerd hebben risicovolle uitdagingen aan te gaan (Sandseter & Kennair, 2011).

De ontwikkeling van risico-competentie

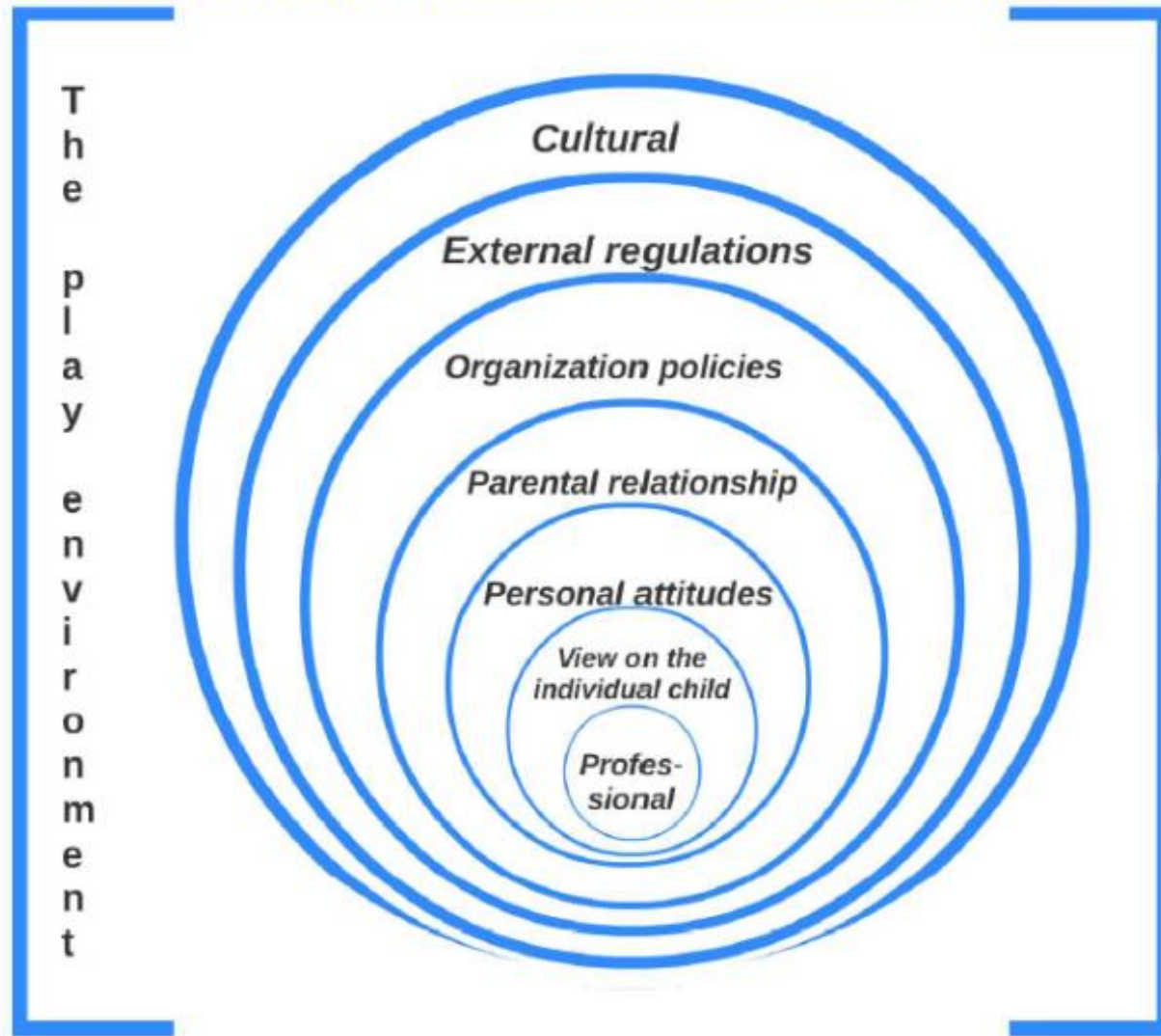
- Je kan ervan uitgaan dat **de meeste kinderen risicocompetent** zijn: zij kunnen zelf risico's inschatten en de juiste afwegingen maken om zichzelf te beschermen.
- 'Risicocompetentie is de competentie om in een **riskante situatie de mogelijkheden te zien** en de **afweging te maken** om er grensverleggend aan deel te nemen, ze te transformeren naar een meer aanvaardbare situatie (met inbegrip van stoppen van deelname) of helemaal niet deel te nemen, steunend op een reële inschatting van **eigen ervaringen en capaciteiten** en een reële risico-inschatting van de situatie.' (Lavrysen et al., 2017)

Brede basis is al aanwezig

- Het past binnen de huidige wet- en regelgeving,
- Is onderdeel van de vaardigheden van pedagogisch professionals.
- Grote risico's goed omschrijven in veiligheids- en gezondheidsbeleid
- Kinderen leren hoe met kleine risico's om te gaan
- Met andere woorden geen uitgebreid veranderingsproces voor nodig
- Pedagogisch professionals faciliteren en ondersteuning in de uitvoering

Influencing factors on professional attitudes towards risk-taking in children's play: adjustment for Dutch childcare contexts

Bronfenbrenner's Ecological Model of Development (1979)

Gebaseerd op internationaal literatuuronderzoek en vragenlijst NL (Van Rooijen & Newstead, 2016; Van Rooijen, Wyver, Lensvelt-Mulders & Duyndam, 2019)

De Praktijk: 6 rollen kinderopvang

- Basishouding
- Creëren van speelomgeving
- In houding en gedrag uitdragen van risico als een positieve ervaring
- In het team aandacht te hebben voor individuele verschillen
- Steun van leidinggevende en organisatie
- Communicatie met ouders

Basishouding

**Een basishouding die het perspectief van het kind als
uitgangspunt neemt**

- Welke behoefte aan uitdaging en risico heeft dit kind?
- Voorkomen van 'adulteration' (vergrotemensen)
- Pedagogische sensitiviteit

Uitdagende speelomgeving (1)

Het creëren van een uitdagende speelomgeving, zowel binnen als buiten

- Alle zes categorieën risicovol spelen komen aan bod:
 - Spelen op hoogte,
 - snelheid,
 - ruig spel,
 - riskante gereedschappen,
 - spelen in de buurt van gevaarlijke elementen als water en vuur,
 - uit het zicht spelen

Uitdagende speelomgeving (2)

Het creëren van een uitdagende speelomgeving, zowel binnen als buiten

- Het jonge kind twee aanvullende categorieën:
 - Spelen met impact en
 - ‘Plaatsvervangend’ risicovol spelen
- Naast vrij spelen ook **begeleide activiteiten**

Theorie van de losse dingen (Nicholson, 1971)

- Losse spullen zijn geen speelgoed.
- Het zijn materialen zonder gedefinieerd gebruik die kunnen worden verplaatst, aangepast, gecontroleerd, gewijzigd en gemanipuleerd.
- Losse spullen zijn zonder instructies; integendeel, ze nodigen kinderen uit om hun eigen verbeelding en creativiteit te gebruiken en hun eigen spel vorm te geven. (*Natureplaysolutions, 2014*)

Houding en gedrag

Uitdragen van risico als een positieve ervaring

- Een constante risico-voordeel afweging ('risk-benefit assessment')
- Niet uit gewoonte in de 'pas op, kijk uit'-stand
- De 30tellen-regel
- Grijp alleen in bij een onaanvaardbaar risico
- Reageer zonder het spel direct te stoppen
- Overdrijf de reactie niet, maar wees kalm en rationeel en bied alternatieven
- Wees alert op sociale en emotionele risico's

In het team

Aandacht voor individuele verschillen

- Bewust van eigen grenzen
- Openstaan om eigen grenzen te verleggen
- De behoefte van collega's om één lijn te trekken helpt kind én professional niet
- nodig is een dialoog en waardering van de diversiteit en elkaars beslissingen
- Regels en afspraken kritisch bekijken

Autonomie professionals

- In de onzekerheid van de dagelijkse praktijk zelf 'split second' beslissingen nemen
- **Steun** van leidinggevende en organisatie, vooraf te 'voelen'
- **Inbedding** in beleid en organisatie
- GGD ziet goede onderbouwing in het pedagogisch beleid en het beleid omtrent Veiligheid en Gezondheid
- Algemene **visie** op risicovol spelen en beleid op het voorkomen van grote risico's en 'protocollen' voor begeleide risicovolle activiteiten

Communicatie met ouders.

- Risicovol spelen als positief, tijdens ouderavond of 'risk reframing' sessies
- Begrip voor de bezorgdheid van ouders
- In gesprek voor samenwerking en enthousiasme
- In staat zijn om ouders goed te woord te staan als het 'mis' is gegaan
- Waardering van ouders over de individuele benadering van hun kind

Vragen en discussie

Contact Martin van Rooijen:

- Onderzoek en presentaties: martin.vanrooijen@phd.uvh.nl
- Training, advies en praktijk: info@deblauweton.nl
- De Blauwe Ton: laat kinderen zelf spelen. Risicovol spelen, Playwork en Loose Parts (boedelbak): www.deblauweton.nl
- Twitter: @risicovolspelen
- *Gebruik en verspreiding van de inhoud van deze presentatie enkel toegestaan na overleg en toestemming.*

RISICOVOL SPELEN IN DE PRAKTIJK

Wat is er nodig

Tilly Kuijper, KION Kinderopvang

RISICOVOL SPELEN IN DE PRAKTIJK

de definitie van risicovol spelen kan je beschrijven als spannende vormen van spelen die meestal fysiek van aard zijn waardoor je risico loopt op klein letsel.

Ontdekken wat kan en wat niet kan,
gaat het beste door te proberen. En
door onderuit te gaan.

Stelling :

*Als een kind nooit een gat in zijn knie
mag vallen, loopt het een stuk
ontwikkeling mis."*

RISICOVOL SPELEN IN DE PRAKTIJK

- Dagelijks belanden er ca 500 kinderen met letsel op de spoedeisende hulp. Door kinderen te beschermen, door een veilige omgeving te bieden en toezicht te houden kunnen we dit deels voorkomen. **Maar wel zeker zo belangrijk** is het versterken van kinderen, bijvoorbeeld door ze risicovol te laten spelen. Door hierin te investeren, neemt de kans op ernstig letsel of een ongeval af.
- Als pedagogisch medewerker is het belangrijk om inzicht te hebben in alle risico's die er zijn. Je maakt hierbij onderscheid tussen **aanvaardbaar en onaanvaardbaar risico**. Het onderscheid hiertussen en de afwegingen die je daarbij maakt, bekijk je per kind. Ieder kind is anders én niet alle kinderen van dezelfde leeftijd zijn even ver in hun ontwikkeling. Wat voor het ene kind een aanvaardbaar risico is, kan voor het andere kind een onaanvaardbaar risico zijn.

RISICOVOL SPELEN IN
DE PRAKTIJK

STELLING :

HET BESTE MOTTO IS
'SAFETY FIRST'!

- stelling

Een ongeluk zit in een klein hoekje. Als je niet oplet overkomen kinderen de vreselijkste dingen.

RISICOVOL SPELEN IN DE PRAKTIJK

STELLING:

IN GESPREK MET DE
OUDERS IS HET BETER
DE TERM “RISICOVOL
SPEL” TE VERMIJDEN

RISICOVOL SPELEN IN DE PRAKTIJK

*Ouders informeren en overtuigen van de
voordelen van risicovol spel*

- Risicovolspelen in de praktijk en hoe overtuig je ouders

zorg dat er binnen de organisatie een visie en deel de standpunten en leg uit waarom jullie het zo belangrijk vinden

geef het goede voorbeeld van uit je deskundigheid en overtuiging

zorg dat je het onderling eens bent (agenda punt overleg) en trek als team 1 lijn naar de ouders.

ga met ouders in gesprek

toon begrip voor de gevoelens van ouders en benoem dit

vat hun verhaal samen om te controleren of je het begrepen hebt

werk toe naar een afronding die voor jullie allebei bevredigend is

laat veel zien door middel van films; foto's

en houd ouders op de hoogte bijv bij het breng en haal moment: en laat kinderen vertellen.

Kinderen zijn de beste ambassadeurs van risicovol spelen